

Eretnek színházi ötlet

Eretnek ötlet köré épül e portré. Minden ellenérv ismeretében is: megalakítanám a most itt élő erdélyi színészek színházát. Ellenérv? Igen, hosszan lehetne sorolni: miért hagyták el Erdélyt? – ha pedig a kényszer vagy a sorsválasztás joga idesodorta őket, miért kellene nekik külön színház? Csakhogy a Vigszínházat is egykor kolozsváriak alapították, a Nemzeti is nehezen született volna meg az úttörő erdélyi hagyomány nélkül, arról nem szólva, hogy Kolozsvár nélkül nincs kezdete a magyar filmgyártásnak sem. Csakhogy, aki eljőve, mintegy elvesztette múltját, az élményhalmazt – amelytől a közönségnek, ha csak megjelenik színpadán, eláll a lélegzete, és az arcát, a mozdulatát is megtapsolja, mert önálló hangszerként szól az életmű maga – az egy vadonatidegen, emléktelen közönség előtt lebénulhat; a rendező sem tudja, mi lakik benne, mögötte; maga is görcsös lesz, s alkat kérdése, hogy áttörhet-e az idegenséget, ismeretlenséget, avagy feszültségében művésziileg már-már dadog. Az otthon zseniális Tanai Bellát így billogozták itt „modorossá”, „teátrálissá”, s még a Pécssett oly sikeres Héjja Sándor sem vergődött oda nagy tehetsége jusván, ahová képes lett volna a sikerben és Harag Györgyök kezében: az élvonal élére. Kevesen futottak be igazán: rangjukon. Most épp a Domino Strindbergjében, tehát már Pesten is „bizonyító” Bálint Mártát figyeltem a Művész Színház Koldusoperájában: ki tudja azt itt, hogy ujjongó nézőteret állított talpra Szatmáron, Marosvásárhelyen? El sem hiszik a sok tízezer erdélyi nézőnek, hogy mi van (volt?!) benne! Csoma Juditot is néhány éve úgy penderítették Debrecenben utcára, hogy senki nem vette észre, micsoda erő van benne; talán csak mára győzte meg a szakmát: mit ér. A páratlan Szilágyi Enikő is, míg most, vasakarattal, be nem futott, már-már művészi kegyelemért kuncsorgott... Nos, vagyunk (sajnos) itt néhány tíz- (vagy száz-) ezren erdélyiek, akik visszatapsolnánk-biztatnánk elszürkített legjobbainkat méltó helyükre, pályájukra színházunkban – mely aztán „tájolhatna” haza, Erdélybe is. Csak: hol a szponzor s az alapító?